

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

**2026-YIL / OKTABR /
10-SON, I-QISM**

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, oktabr.
I-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

SUN'IIY INTELLEKTGA ASOSLANGAN INSON RESURLARINI BOSHQARISHNING XODIMLAR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI: SUN'IIY INTELLEKTGA ISHONCHNING VOSITACHILIK ROLI.....	30
Nazirjonova Marziaxon Xamidulla qizi	
DAVLAT XARIDI KONSEPSIYASI VA MAMLAKATDA XARIDLAR TARKIBINING TRANSFORMATSIYASI	36
Axmedjanov Sardorbek	
DON MAHSULOTLARI KORXONALARIDA RESURLAR SAMARADORLIGINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	41
Aipova Iroda Ikramovna	
BUDJET XARAJATLARI SAMARADORLIGINI BOSHQARISH IQTISODIY RIVOJLANISH OMILI SIFATIDA (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	45
Normo'minov Sardorbek Normo'min o'g'li	
O'ZBEKISTONDA KICHIK TADBIRKORLIKNING TARMOQ VA HUDUDIIY TARKIBIDAGI O'ZGARISHLAR.....	50
Xaitova Rushana O'ktamovna	
O'ZBEKISTONDA MOLIIYAVII XIZMATLAR BOZORINING HUDUDIIY RIVOJLANISHI VA UNING IQTISODIY O'SISHDAGI ROLI	54
Ibragimova Saule Orinbaevna	
MINTAQAVIIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI RAQAMLI MONITORING QILISH INDIKATORLARINI TANLASH VA VAZNLASHNING KO'P MEZONLI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	59
Qozaqova Munajat Sharifjanovna	
BOSHQARUV HISOBOTI SHAKLLARI, KO'RSATKICHLARI VA REGISTRARINI MODELLASHTIRISH.....	67
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
O'ZBEKISTON BANK SEKTORINING RIVOJLANISH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK BAHOLASH	71
Kanan Aliyev	
TIJORAT BANKLARIDA LIKVIDLIK SIYOSATINI OPTIMALLASHTIRISH: BASEL III DOIRASIDA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEKANIZMI.....	77
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
BUDJET TASHKILOTLARI FAOLIYATI XUSUSIYATLARINING HISOB SIYOSATI MAZMUNIGA TA'SIRINI BAHOLASH	84
Xabilov Djaxongir Hakimovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOLIQ ORGANLARIDA AGILE MENEJMENTNI JORIY ETISH TAYYORGARLIGINING TASHKILIIY, MADANIY VA BOSHQARUV KO'RSATKICHLARI TAHLILI	88
Sayfiyev Jasur Ravshanovich	
ПУТИ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ТУРИСТСКОГО ПРОДУКТА В УЗБЕКИСТАНЕ.....	97
Абдукадырова Халида Абдухамедовна	
Юлдашева Мухаббатхон Расулхоновна	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI KREDITLASH AMALIYOTIDA XORIJ TAJRIBASI	101
Xasanova Lola Mamasharifovna	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING RAQAMLI EKOTIZIM MODELINI TAKOMILLASHTIRISH	106
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	

BARQAROR IQTISODIY O'SISH OMILLARI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA OCHIQ MA'LUMOTLAR TAHLILI	115
Yuldoshev Sherzod Yusup o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VILOYATLARI BO'YICHA AHOLI JON BOSHIGA SANOAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQARISH HAJMINI O'SISH SUR'ATLARINI TAHLILI.....	121
Madraximova G.R.	
Mansurova M.Y.	
FOYDA SOLIG'I BO'YICHA TUSHUMLARNI PROGNOZ QILISH USLUBIYATINI TAKOMILLASHTIRISH: MAVSUMIYLIK VA PROGNOZ XATOLARINING EMPIRIK TAHLILI.....	125
Zoxidov Shaxzod Shavkat o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KREDITLASH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA OSHIRISH MEXANIZMLARI	130
Djumaniyazov Ikram Karimbayevich	
ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ НА ФИНАНСОВУЮ УСТОЙЧИВОСТЬ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	138
Убайдуллаева Мафтунахон Акмалхон кизи	
ОЦЕНКА РЕГИОНАЛЬНЫХ ДИСПРОПОРЦИЙ КАДРОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА И НАПРАВЛЕНИЯ ИХ СОКРАЩЕНИЯ.....	143
Ходжаева Шахзодахон Дилшодхужаевна	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA HUDUDIY BOSHQARUVNING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	150
G'affarov Husayn Aliyar o'g'li	
TURIZMNING BARQAROR RIVOJLANISHINI TA'MINLASHDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH.....	157
Xolboyev Shaxriyor Abdullayevich	
TURIZM SOHASIDA AMALIY TA'LIM VA ISH BERUVCHILAR BILAN HAMKORLIK MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	163
Xo'jaqulov Bobur Rustam o'g'li	
RESURS TEJAMKOR TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SANOAT KORXONALARINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH	169
Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna	
TA'LIM INFRATUZILMASI, XIZMAT KO'RSATISH SIFATI VA ULARNING RAQOBATBARDOSHLIKKA TA'SIRI TAHLILI	175
Zulxaynarov Samandar Ravshan o'g'li	

TA'LIM INFRATUZILMASI, XIZMAT KO'RSATISH SIFATI VA ULARNING RAQOBATBARDOSHLIKKA TA'SIRI TAHLILI

Zulxaynarov Samandar Ravshan o'g'li
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti magistranti
ORCID: 0009-0008-1442-4169

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim turizmi rivojlanishida ta'lim infratuzilmasi va xizmatlar sifatining ahamiyati hamda ularning raqobatbardoshlikka ta'siri tahlil qilingan. Muallif tomonidan ta'lim turizmining asosiy turlari, xalqaro tajriba va xizmatlar sifatini baholashning SERVQUAL modeli yoritilgan. Shuningdek, O'zbekistonda ta'lim turizmini rivojlantirish va ta'lim xizmatlari sifatini oshirish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim turizmi, ta'lim infratuzilmasi, xizmatlar sifati, raqobatbardoshlik, xalqaro tajriba, qattiq infratuzilma, raqamli infratuzilma, "SERVQUAL" modeli.

Аннотация: В данной статье анализируется значение образовательной инфраструктуры и качества услуг для развития образовательного туризма, а также их влияние на конкурентоспособность. Автор выделяет основные виды образовательного туризма, приводит международный опыт и рассматривает модель SERVQUAL для оценки качества услуг. Кроме того, разработаны предложения по развитию образовательного туризма и повышению качества образовательных услуг в Узбекистане.

Ключевые слова: образовательный туризм, образовательная инфраструктура, качество услуг, конкурентоспособность, международный опыт, жёсткая инфраструктура, цифровая инфраструктура, модель «SERVQUAL».

Abstract: This article analyses the importance of educational infrastructure and the quality of services in the development of educational tourism, as well as their impact on competitiveness. The author highlights the main types of educational tourism, international experience and the SERVQUAL model for assessing service quality. Additionally, proposals have been developed for the development of educational tourism and the enhancement of the quality of educational services in Uzbekistan.

Keywords: educational tourism, educational infrastructure, service quality, competitiveness, international experience, hard infrastructure, digital infrastructure, "SERVQUAL" model.

KIRISH

Ta'lim turizmi – bu ta'lim va turizmi birlashtiruvchi, ushbu xizmatlardan foydalanuvchining asosiy maqsadi bilim, ko'nikma yoki tajriba orttirishdan iborat bo'lgan sayohat turi hisoblanadi. InsightAce Analytic bozor tadqiqotlari va konsalting kompaniyasi hisobotlariga ko'ra, ta'lim turizmi bozori hajmi 2025-yilda 521,12 milliard AQSh dollarini tashkil etadi va 2035-yilga kelib 1 858,34 milliard AQSh dollariga yetishi va 2026–2035-yillarga mo'ljallangan prognoz davrida 13,6 % yillik o'sish sur'ati bilan prognoz qilinmoqda¹.

Ta'lim infratuzilmasi ta'lim turizmi xizmatlarini tashkil etish va ularning sifatini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. U nafaqat moddiy-texnik bazani, balki institutsional muhit, raqamli texnologiyalar, ma'muriy jarayonlar va xizmat ko'rsatish tizimlarini ham qamrab oladi. Infratuzilmaning rivojlanganligi xalqaro talabalar

¹ <https://www.insightaceanalytic.com/report/educational-tourism-market-47691/2681>

uchun qulay sharoit yaratish, ta'lim jarayonini samarali tashkil etish va ta'lim muassasalarining nufuzini oshirishga xizmat qiladi.

Mazkur maqolaning maqsadi ta'lim infratuzilmasi va xizmat ko'rsatish sifatining ta'lim turizmi raqobatbardoshligiga ta'sirini tahlil qilish, xalqaro tajribani o'rganish hamda O'zbekistonda ushbu yo'nalishni rivojlantirish bo'yicha takliflar ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ta'lim turizmi va xalqaro talabalar mobilligi masalalari xorijiy tadqiqotchilar tomonidan keng o'rganilgan. Mazzarol va Soutar (2002) xalqaro talabalar tomonidan ta'lim olish uchun mamlakat tanlashga ta'sir etuvchi omillarni tahlil qilgan. Ularning tadqiqotida ta'lim muassasasining akademik obro'si, narx siyosati, madaniy va ijtimoiy muhit hamda ta'lim xizmatlari sifati muhim omillar sifatida ko'rib chiqiladi.

Nikou va Luukkonen (2024) xalqaro talabalarni qabul qiluvchi mamlakatda ushlab qolish bilan bog'liq omillarni o'rgangan. Ushbu tadqiqot xalqaro talabalar mobilligi, ta'lim muassasasini tanlash va talabalarni jalb qilish strategiyalarini tushunishda muhim ahamiyatga ega.

Xizmatlar sifatini baholashda SERVQUAL modeli alohida o'rin tutadi. Mazkur model xizmat sifatini moddiy muhit, ishonchlilik, tezkor javob berish, kafolat va empatiya kabi besh mezon asosida baholaydi. Ta'lim turizmi sharoitida ushbu mezonlar ta'lim muassasalarining moddiy-texnik ta'minoti, ma'muriy xizmatlari, professor-o'qituvchilar salohiyati va xalqaro talabalar bilan ishlash tizimini tahlil qilish imkonini beradi.

Xalqaro tajribani o'rganishda OECD (2024, 2025) hisobotlari, UNESCO Statistika instituti (2024) ma'lumotlari hamda Jahon bankining (2023) Markaziy Osiyo oliy ta'limiga oid materiallari muhim manbalar hisoblanadi. Ushbu manbalar ta'lim tizimining rivojlanish tendensiyalari, xalqaro talabalar mobilligi va oliy ta'lim infratuzilmasining ahamiyatini o'rganishga xizmat qiladi.

Turkiya, Gruzija, Qozog'iston va Ozarbayjon tajribasi ham mavzuni o'rganishda muhim ahamiyatga ega. Turkiyada stipendiya dasturlari, markazlashgan raqamli xizmatlar va talabalar turar joylari tizimi rivojlangan. Gruzijada nisbatan arzon ta'lim va ingliz tilidagi dasturlar xalqaro talabalarni jalb qilishga yordam bermoqda. Qozog'istonda xalqaro reytinglar va Boloniya jarayoni bilan bog'liq tajriba muhim o'rin tutadi. Ozarbayjonda esa xalqaro standartlarga mos universitet kampuslarini rivojlantirishga e'tibor qaratilmoqda.

Umuman olganda, o'rganilgan adabiyotlar ta'lim infratuzilmasi, xizmatlar sifati va xalqaro talabalarni jalb qilish o'rtasida muhim bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, O'zbekiston sharoitida mazkur omillarni o'zaro bog'liq holda tahlil qilish va ta'lim turizmining raqobatbardoshligini oshirish yo'llarini aniqlash zarur.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda ta'lim infratuzilmasi, xizmat ko'rsatish sifati va ularning ta'lim turizmi raqobatbardoshligiga ta'sirini o'rganishda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, statistik tahlil va ilmiy umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini ta'lim turizmi infratuzilmasi va xizmatlar sifatining o'zaro bog'liqligini o'rganish, shuningdek, xalqaro tajribani tahlil qilish orqali O'zbekiston sharoitida sohani rivojlantirish imkoniyatlarini aniqlash tashkil etadi.

Tadqiqot jarayonida O'zbekiston oliy ta'lim tizimining rivojlanish ko'rsatkichlari, jumladan, oliy ta'lim muassasalari, talabalar va xorijiy talabalar sonining o'zgarishi statistik tahlil qilindi. Bunda O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari hamda xalqaro tashkilotlarning ta'lim sohasiga oid hisobotlaridan foydalanildi. Statistik ma'lumotlarni davrlar kesimida taqqoslash orqali oliy ta'lim tizimining rivojlanish tendensiyalari va ta'lim turizmini kengaytirish imkoniyatlari o'rganildi.

Ta'lim infratuzilmasi va xizmatlar sifatining raqobatbardoshlikka ta'sirini baholashda SERVQUAL modelining nazariy imkoniyatlari asos qilib olindi. Ushbu model doirasida moddiy muhit, ishonchlilik, tezkor javob berish, kafolat va empatiya mezonlari ko'rib chiqildi. Mazkur mezonlar orqali ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasi, ma'muriy xizmatlari, akademik salohiyati hamda xalqaro talabalar uchun yaratilgan sharoitlarning ahamiyati tahlil qilindi.

Shuningdek, Turkiya, Gruzija, Qozog'iston va Ozarbayjon tajribasini o'rganish asosida qiyosiy tahlil usuli qo'llanildi. Ushbu mamlakatlarning xalqaro talabalarni jalb qilish amaliyoti, ta'lim infratuzilmasi, raqamli xizmatlari va ta'lim siyosatiga oid yondashuvlari O'zbekiston sharoiti bilan qiyosiy ravishda ko'rib chiqildi. Olingan ma'lumotlar ilmiy umumlashtirish usuli yordamida tizimlashtirilib, O'zbekistonda ta'lim turizmi raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan takliflar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ta'lim turizmi faqat ta'lim muassasalaridagi xorijiy talabalar mobilligi bilan cheklanib qolmaydi. Ta'lim turizmi quyidagi asosiy turlarga ajratiladi:

- akademik turizm – oliy ta'limdagi dasturlar, xorijda ta'lim olish;
- til o'rganish turizmi – chet tilini o'rganish maqsadida amalga oshiriladigan sayohat;
- kasb-hunar ta'lim turizmi – malaka oshirish (Technical and Vocational Education and Training – TVET) dasturlari;
- madaniy-ta'limiy turizm – tarixiy va madaniy meros obyektlariga sayohatlar davomida olinadigan ma'lumotlar, ta'limiy element;
- xalqaro almashinuv dasturlari – Erasmus+, DAAD (German Academic Exchange Service), Fulbright, FLEX (Future Leaders Exchange).

Akademik ta'lim turizmi infratuzilmasi. Akademik ta'lim turizmi – xalqaro talabalar mobilligi doirasida xorijiy talabalarning oliy ta'lim muassasalarida uzoq muddatli (1–6 yillik) o'qishi. Va bu O'zbekiston ta'lim turizmining eng katta segmenti hisoblanadi. Milliy statistika qo'mitasining 2025-yilda e'lon qilgan ma'lumotlariga ko'ra, 2024/2025-o'quv yili holatiga O'zbekistonda 222 ta oliy ta'lim muassasasi faoliyat ko'rsatmoqda. Bunda xorijiy oliy ta'lim tashkilotlari soni 30 tani tashkil etadi. 2024/2025-o'quv yilida oliy ta'lim tashkilotlarida tahsil olayotgan jami talabalar 1 432 810 nafarni tashkil etgan (1-jadval).

1-jadval
Ta'lim statistikasi²

Ko'rsatkich nomi	2020	2021	2022	2023	2024
OTM lar soni (dona)	127	154	191	219	222
Talabalar soni (nafar)	571512	808439	1042100	1314542	1432810
Xorijiy OTM lar (dona)	18	25	26	30	30
Xoriji talabalar (ming nafar)	4.7	6.4	8.8	16.8	25.1

O'zbekiston Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2024–2025-o'quv yilida mamlakatda 222 ta oliy ta'lim muassasalari, shu jumladan, 30 ta xorijiy universitetlarning filial va hamkor muassasalari faoliyat ko'rsatgan³. Oliy ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini baholash jarayonida ularning laboratoriya va tajriba maydonlarining zamonaviy uskunalar bilan jihozlanganligi, ta'limning elektron resurslari (elektron darsliklar, videodarslar va ta'limda qo'llaniladigan raqamli texnologiyalar), xalqaro talabalar uchun yotoqxona o'rinlari va qo'llab-quvvatlash markazlari kabi ko'rsatkichlar muhim ahamiyatga ega.

Ta'lim turizmi xizmatlari sifatini o'lchashda SERVQUAL (Xizmat sifati o'lchov modeli) modeli xalqaro miqyosda keng qo'llaniladi. SERVQUAL modeli xizmatlar sifatini besh o'lcham bo'yicha baholaydi: moddiy muhit (tangibles), ishonchlilik darajasi (reliability), tezkor javob berish (responsiveness), kafolat (assurance) va empatiya (empathy) hamda har bir o'lcham yuzasidan iste'molchilar kutgan natija va ular haqiqatda olgan xizmat o'rtasidagi farqni aniqlaydi. Ta'lim turizmi kontekstida ushbu model keyingi yillarda Nikou va Luukkonen (2024)⁴, Mazzarol va Soutar (2002)⁵, shuningdek, bir qator mahalliy tadqiqotchilar tomonidan moslashtirilgan. O'zbekiston misolida ta'lim turizmi xizmatlari sifatini baholashda SERVQUAL modelining 1-rasmdagi ko'rsatkichlaridan foydalanish mumkin.

O'zbekistonda ta'lim turizmi so'nggi yillarda jadal rivojlanayotgan istiqbolli yo'nalishlardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Xususan, xorijiy universitetlar filiallari sonining ortishi, tibbiyot va muhandislik yo'nalishlarida xalqaro talabalar oqimining ko'payishi mamlakatning mintaqaviy ta'lim markaziga aylanish salohiyatini yanada kuchaytirmoqda. Shu bilan birga, xalqaro akkreditatsiya imkoniyatlarini kengaytirish, ingliz tilidagi ta'lim dasturlarini rivojlantirish hamda talabalar turar joyi infratuzilmasini takomillashtirish ta'lim turizmini yanada rivojlantirish uchun muhim yo'nalishlar sifatida namoyon bo'lmoqda. O'zbekistonning global ta'lim bozoridagi raqobatbardoshligini oshirishda xalqaro reytinglarda faol ishtirok etish, marketing faoliyatini rivojlantirish va ta'lim sifatini xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Kelgusida ushbu yo'nalishlarda amalga oshiriladigan islohotlar mamlakatning ta'lim xizmatlari eksportini kengaytirish va xalqaro talabalarni jalb qilish imkoniyatlarini yanada oshirishga xizmat qiladi (1-rasm).

2 Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif ishlanmasi

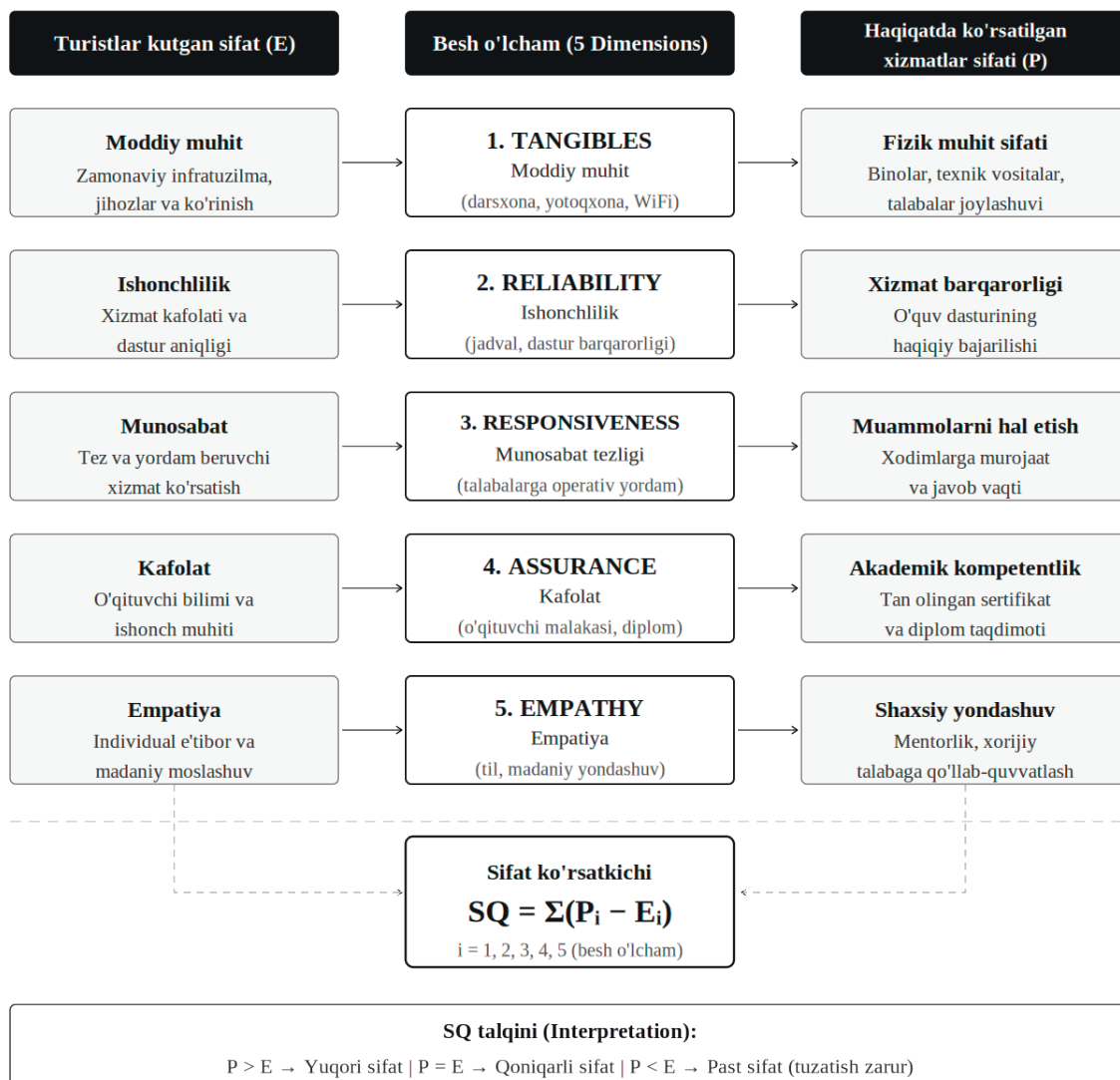
3 <https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/social-protection-2>

4 Nikou, S., & Luukkonen, M. (2024). The push-pull factor model and its implications for the retention of international students in the host country. *European Journal of Higher Education*, 14(2), 117–135.

5 Mazzarol, T., & Soutar, G. N. (2002). 'Push-pull' factors influencing international student destination choice. *International Journal of Educational Management*, 16(2), 82–90.

SERVQUAL MODEL — TA'LIM TURIZMI XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASH

Parasuraman, Zeithaml & Berry (1988) asosida ta'lim turizmi kontekstiga moslashtirilgan

1-rasm. Ta'lim xizmatlarini baholash uchun SERVQUAL modeli⁶

$$SQ = \sum (P_i - E_i) ; (1.2)$$

bu yerda: SQ=xizmatlar sifati

E=turistlar kutgan sifat

P=haqiqatda ko'rsatilgan xizmatlar sifati

i=1,2,3,4,5 (besh o'lcham)

Bunda moddiy muhit (tangibles) – ta'lim muassasalarining umumiy ko'rinishi, ularning jihozlanganlik darajasi, yotoqxonalarda yaratilgan sharoitlar va transport qulayligi kabilarni o'z ichiga olsa, ishonchlilik (reliability) ta'lim muassasalari va xizmat ko'rsatuvchilar tomonidan e'lon qilingan dasturlar va jadvallarning o'z vaqtida bajarilishi, ma'muriy jarayonlardagi aniqlik va ta'lim xizmatlari iste'molidagi hujjatlashtirish tizimini ifodalaydi. Xalqaro talabalarga yordam berish uchun qo'shimcha xizmatlarning mavjudligi, kreditlar o'tkazish va xorijiy diplomlarni tan olish muddatlari, xizmat iste'molchilariga beriladigan konsultatsiya tezligi tezkor javob berish (responsiveness) elementlari hisoblanadi. Professor-o'qituvchilarning malaka darajasi, taklif etilayotgan ta'lim dasturlarining xalqaro akkreditatsiyadan o'tganlik holati va xizmatlar iste'molchilari uchun yaratilgan xavfsizlik muhiti SERVQUAL modelining kafolat (assurance) elementini tashkil etadi.

6 Muallif ishlanmasi

Ta'lim turizmi mahsulotlarining xorijiy iste'molchilari uchun madaniy moslashuv dasturlarining mavjudligi, til o'rganishga ko'maklashuvchi dasturlar, xalqaro talabalar klublarining faoliyati va individual yondashuv imkoniyatlari empatiya (empathy) uyg'otuvchi komponentlar hisoblanadi.

Xalqaro tajribada O'zbekistonga o'xshash geografik va madaniy muhitda faoliyat yuritayotgan Turkiya, Qozog'iston, Ozarbayjon va Gruziya ta'lim infratuzilmasi va xizmatlar sifati jihatidan farqli yo'llarda rivojlangan. Bu mamlakatlar tajribasini samarali tahlil qilish orqali O'zbekistonda ta'lim turizmi xizmatlarini rivojlantirish uchun kerakli yo'nalishlar olish mumkin.

Turkiya davlati so'nggi yillarda Yaqin Sharq, Markaziy Osiyo va Afrika mintaqalaridan talabalarni jalb qilishda mintaqaning yetakchi mamlakatiga aylandi. YÖK (Turkiya Oliy Ta'lim Kengashi) ma'lumotlariga ko'ra, 2022–2023-o'quv yilida Turkiyada ta'lim olgan xorijiy talabalar soni 200 000 dan ortiq. Davlat tomonidan moliyalashtiriladigan "Türkiye Burslari" stipendiya tizimi, e-Devlet markazlashgan platformasi, xalqaro talabalar uchun mo'ljallangan yotoqxonalar va til kurslari tizimining rivojlanganligi Turkiyaning ta'lim turizmida erishgan muvaffaqiyatini izohlovchi omillar bo'lib xizmat qiladi. Va bu omillar Turkiyaning "narx-sifat nisbati" bo'yicha Yevropa davlatlari bilan raqobatda o'z o'rniga ega bo'lishida yordam bermoqda. Gruziya namunasida esa so'nggi yillardagi nisbatan arzon ta'lim narxlari, ingliz tilidagi ta'limiy dasturlar sonining ko'paytirilishi va vizasiz rejim yoki soddalashtirilgan kirish tartiblarining joriy etilishi mamlakatni xalqaro talabalar, ayniqsa, tibbiyot yo'nalishida tahsil oluvchilar uchun jozibali manzilga aylantirdi. Gruziya hukumatining akkreditatsiya tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish va xususiy oliy ta'lim muassasalarining rivojlanishini qo'llab-quvvatlash siyosati mamlakatga xalqaro talabalar sonini 2019–2023-yillar davomida ikki barobar oshirishda muhim ahamiyat kasb etdi⁷.

Qozog'iston Markaziy Osiyoda ta'lim turizmini rivojlantirishda o'ziga xos tajribaga ega. Mamlakatning "Boloniya jarayoni"ga qo'shilganligi va bir qator universitetlarining nufuzli reytinglar, jumladan, QS World University Rankings reytingiga kirishi uning ta'lim xizmatlari bozorida xalqaro imidjini mustahkamlashga xizmat qiladi. Biroq UNESCO UIS (UNESCO Statistika Instituti) ma'lumotlariga ko'ra, Qozog'iston asosan xalqaro talabalar mobilligida yuboruvchi mamlakat sifatida yuqoriroq ko'rsatkichlarga ega, xalqaro talabalarni jalb qilishda esa mamlakat hali o'z imkoniyatlaridan to'liq foydalanmagan⁸.

Ozarbayjonda esa ta'lim turizmi hali rivojlanish bosqichida bo'lib, asosan qo'shni davlatlar: Eron, Turkiya va Gruziyadan talabalarni qabul qilayotganini ko'rish mumkin. Shu bilan bir qatorda, mamlakatning poytaxti Boku shahrida xalqaro standartlar talabalariga javob beradigan universitet kampuslari qurishga kiritilayotgan sarmoya yaqin kelajakdagi o'sish imkoniyatlarini ko'rsatadi⁹.

Ta'lim turizmi sohasida raqobatbardoshlik tushunchasi bir tarafdin qabul qiluvchi mamlakat yoki muassasaning xalqaro bozordagi mavqeini, ikkinchi tomondan xizmat iste'molchisining qoniqish darajasini ifodalovchi ko'p o'lchamli hodisa hisoblanadi. Mazzarol va Soutar (2002) tomonidan ishlab chiqilgan modelda ta'lim turizmida raqobatbardoshlik quyidagi komponentlar orqali shakllanadi: narx siyosati, akademik obro'-e'tibor, madaniy va ijtimoiy muhit hamda xizmat sifati¹⁰.

Xalqaro tadqiqotlar shuni tasdiqlaydiki, xizmat sifati va infratuzilma o'rtasidagi bog'liqlik juda yuqori bo'lib, raqobatbardoshlikni belgilovchi omillarning taxminan 60–70 % qismi infratuzilma sifati bilan bog'liq¹¹. Ayniqsa, xalqaro talabalar uchun raqamli xizmatlar, onlayn qabul tizimlari va masofaviy til kurslari so'nggi yillarda hal qiluvchi ahamiyat kasb eta boshladi. COVID-19 pandemiyasidan keyin "gibrid ta'lim" modeli barqaror holatga kelgan mamlakatlarda xalqaro talabalar oqimi tezroq tiklanganini OECD (Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkiloti) hisoboti alohida ta'kidlaydi¹².

O'zbekiston sharoitida ta'lim infratuzilmasining raqobatbardoshlikka ta'sirini asosan quyidagi uch yo'nalishda ko'rish mumkin: birinchidan, akademik infratuzilma – mamlakatdagi oliy ta'lim muassasalarining xalqaro akkreditatsiya maqomi va ta'lim turizmi xizmatlari uchun baholash tizimlarining joriy etilishi mamlakatning global ta'lim bozorida ishonchlilikini oshiradi. Ikkinchi yo'nalish esa talabalarning umumiy tajribasini belgilovchi yotoqxona bilan ta'minlanganlik va qulayliklar, ovqatlanish, sog'liqni saqlash va madaniy moslashuv xizmatlari kabi hayot sifatini ta'minlovchi infratuzilma. Uchinchi yo'nalish esa talabalarga ta'lim turizmida qabul qiluvchi davlat tanlashda muhim omil hisoblanadigan elektron hujjatlar bilan ishlash imkoniyatlari, onlayn ta'lim resurslari va raqamli xizmatlar kabilarni o'z ichiga oluvchi raqamli infratuzilma hisoblanadi.

7 OECD. (2024). Education at a Glance 2024: OECD Indicators.

8 UNESCO UIS. (2024). Global Flow of Tertiary-Level Students. UNESCO Institute for Statistics. <https://uis.unesco.org>

9 IOM. (2023). World Migration Report 2024. International Organization for Migration. <https://worldmigrationreport.iom.int>

10 Mazzarol, T., & Soutar, G. N. (2002). 'Push-pull' factors influencing international student destination choice. International Journal of Educational Management, 16(2), 82–90.

11 OECD. (2024). Education at a Glance 2024: OECD Indicators.

12 OECD. (2025). Education at a glance 2025: OECD indicators. OECD Publishing

Markaziy Osiyo mamlakatlari orasida ta'lim turizmi uchun raqamli infratuzilmani rivojlantirishda yuqori imkoniyatga ega davlatlar ichida O'zbekiston alohida ko'rsatilgan¹³. Ta'lim sohasini raqamlashtirishda ta'lim turizmi uchun maxsus raqamli platformalar va xizmat standartlari ishlab chiqish uchun O'zbekistonning "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi asos sifatida xizmat qilishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tahlil natijasida ta'lim infratuzilmasi, xizmatlar sifati va raqobatbardoshlik o'rtasida uzviy bog'liqlik mavjudligi aniqlandi. Ta'lim turizmini rivojlantirishda moddiy-texnik baza, akademik dasturlar, raqamli xizmatlar, xalqaro akkreditatsiya va talabalar uchun yaratilgan ijtimoiy sharoitlar muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston oliy ta'lim muassasalari va talabalar sonining ortishi xalqaro ta'lim xizmatlari bozorida o'z o'rnini mustahkamlash uchun imkoniyat yaratmoqda.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, ta'lim turizmi sohasida muvaffaqiyatga erishish uchun infratuzilmani rivojlantirish, xalqaro talabalar uchun qulay muhit yaratish va xizmatlarni raqamlashtirishni o'zaro uyg'unlashtirish zarur. Turkiya, Gruziya, Qozog'iston va Ozarbayjon tajribalarini o'rganish O'zbekiston uchun samarali rivojlanish yo'nalishlarini belgilashga yordam beradi.

Yuqoridagi xulosalardan kelib chiqib, quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1. Ta'lim infratuzilmasini modernizatsiya qilish. Oliy ta'lim muassasalarining laboratoriyalari, kutubxonalari, o'quv binolari va talabalar turar joylarini zamonaviy talablar asosida rivojlantirish lozim.

2. Xalqaro akkreditatsiyani kengaytirish. Ta'lim dasturlarini xalqaro standartlarga moslashtirish, xalqaro akkreditatsiyadan o'tish va nufuzli reytinglarda ishtirok etishni rag'batlantirish zarur.

3. Xorijiy tillardagi ta'lim dasturlarini ko'paytirish. Xususan, ingliz tilida ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish orqali xalqaro talabalar uchun mamlakatning jozibadorligini oshirish mumkin.

4. Raqamli infratuzilmani rivojlantirish. Xalqaro talabalar uchun onlayn qabul, elektron hujjat aylanishi, masofaviy maslahat va ta'lim resurslarini birlashtiruvchi raqamli platformalarni takomillashtirish maqsadga muvofiq.

5. Talabalarni qo'llab-quvvatlash xizmatlarini takomillashtirish. Xorijiy talabalar uchun madaniy moslashuv dasturlari, til kurslari, maslahat markazlari va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash xizmatlarini rivojlantirish lozim.

6. Xizmatlar sifatini muntazam baholash. Oliy ta'lim muassasalarida SERVQUAL modelidan foydalanib, talabalar qoniqishini o'rganish va aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish mexanizmlarini joriy etish tavsiya etiladi.

7. Xalqaro marketing va hamkorlikni kuchaytirish. O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarining xalqaro miqyosdagi targ'ibotini kengaytirish, akademik almashinuv dasturlarini rivojlantirish va xorijiy universitetlar bilan hamkorlikni mustahkamlash zarur.

8. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi imkoniyatlaridan foydalanish. Ta'lim turizmi uchun maxsus raqamli xizmatlar va yagona axborot platformalarini yaratishda ushbu strategiya yo'nalishlarini asos sifatida qo'llash mumkin.

Xulosa qilib aytganda, ta'lim infratuzilmasini takomillashtirish, xizmatlar sifatini xalqaro talabalar asosida baholash va raqamli yechimlarni keng joriy etish O'zbekistonning ta'lim turizmi sohasidagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu yo'nalishlarda izchil chora-tadbirlarni amalga oshirish xalqaro talabalar oqimini kengaytirish, ta'lim xizmatlari eksportini rivojlantirish va mamlakatning mintaqaviy ta'lim markazi sifatidagi mavqeiini mustahkamlash imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Nikou, S., & Luukkonen, M. (2024). The push-pull factor model and its implications for the retention of international students in the host country. *European Journal of Higher Education*, 14(2), 117–135.
2. Mazzarol, T., & Soutar, G. N. (2002). 'Push-pull' factors influencing international student destination choice. *International Journal of Educational Management*, 16(2), 82–90.
3. OECD. (2024). *Education at a Glance 2024: OECD Indicators*.
4. UNESCO UIS. (2024). *Global Flow of Tertiary-Level Students*. UNESCO Institute for Statistics. <https://uis.unesco.org>
5. IOM. (2023). *World Migration Report 2024*. International Organization for Migration. <https://worldmigrationreport.iom.int>
6. OECD. (2025). *Education at a glance 2025: OECD indicators*. OECD Publishing
7. World Bank. (2023). *Central Asia Higher Education Challenges and Opportunities*.
8. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari // URL: <https://stat.uz/uz/>

13 World Bank. (2023). *Central Asia Higher Education Challenges and Opportunities*.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 10/1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
